

Collegial: Tidende for Danmark og Norge.

Med Kongeligt allernaadigt Privilegium.

Nr. 30. Den 24 Julii 1802.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Justitsraad og Deputeret i det
danste Cancellie.

Peter Johan Monrad.

Justitsraad og Departements-
Chef i det danste Cancellie.

Offentlig Indretning.

Da, i den af Hs. Majestæt approberede Forestilling om Slaveriets Afkæftelse og hensigtsmæssige Forbedringshuses Oprettelse ifødet for samme, det under Kjøbenhavns Fattigvæsens-Direction nyoprettede Tvangs-Arbeids- eller Forbedringshuus er bestemt at skulle tjene til Mynster for disse nye Forbedringshuses Indretning, troe Udgiverne det passende at meddele følgende Underretning om dette Fattigvæsenets Arbeidshuus.

Huset er saaledes indrettet og inddeelt, at Mandfolkene have deres Arbeids-Bærelser, Sove-Bærelser, Spisestuer, Gaardsrum for sig; Fruentimmerne deres
for

for sig; alle Værelserne ere rummelige, lyse og lustige. I Huset boer Forstanderen med Familie, Quarteerme-
steren, (hvis Kone er Læremoder for Fruentimmerne)
og Portneren. De eensomme Fængsler ere i nederste Etage,
alle over Jorden, ethvert almindeligen $53\frac{1}{2}$ □ Fod i
Længde og Bredde, $8\frac{1}{2}$ Fod i Høide, altsaa det hele
Rum 455 Cubic-Fod; oven til i Udsiden er et langt
smalt Vindue anbragt og forsynet uden til saaledes med
Kasse og Klap, at den Fængslede ikke kan see ud, og
at man i Værelset kan indlade ingen eller liden Lysning,
eftersom det behøves, og eftersom den Fængslede er meer
eller mindre rolig; i hvert Fængsel er et Leiested, hvor-
paa en Madras, en Hovedpude, eet uldent Teppe om
Sommeren og tvende om Vintren, samt Lagener; et
ved Bræder aflukket Locum, hvis Latrine er af Steen,
hvori et Bækken af Tin, som kan udtages fra Gangen
af. I Gangen, hvortil flere Fængslers Døre vende ud,
ere Kaffelovne, fra hvilke Varme om Vintren ledes
ind igjennem Traller i Dørrenes Neder-Fylde, samt
igjennem Huller over Dørrene; paa hver Dør er ind-
rettet et Skud, hvorpaa Maden i dertil indrettede Spi-
sekar kan sættes og dreies ind til den Fængne, uden at
enten Døren behøver at oplukkes eller den Fængne at
faldes. Til Madkogningen er indrettet et særskilt, rum-
meligt Kjøkken, hvori Kogekjedel efter den rumfordske
bræn-

brændebesparende Indretning; Model dertil er forfæstet og kan forevises for Enhver, af hvem det forlanges.

Over Reenligheden vaages efter Reglementets For-
skrift. Saa længe de Inddømte ere i Huset, bære de
Husets Klæder: Dragten er: for Mandfolkene en bun-
den Trøie, Lærreds Buxer, uldne Strømper, Træ-
tøfler, en linnet Nathue om Matten; for Fruentim-
merne: bunden Trøie, Kiltens Skjort, uldne Strømper,
Trætøfler, Natkappe, som tæt indslutter Haaret; Lin-
ned skifte de hver 8 Dag; rene Lagener faae de hver
6te Uge; deres Sengenklæder ere i øvrigt som deres i de
eensomme Fængsler.

Med Badning og daglig Vaskning til bestemte Ti-
der holdes de rene; til Badningen ere Indretningerne
saadanne, at man baade har koldt og lunket Bad efter
Fornødenhed og Aarets Tid; Mandfolkene blive til visse
Tider barbeerede. Linnedvasken har altid været overdra-
gen til Forstanderen imod Godtgjørelse.

Forflegningen er eensformig, men nærende; den
daglige og uforanderlige Kost har været Rumsfords Suppe
og Brød; Madlavningen, som Vassen, er hidtil besør-
get af Forstanderen. I Almindelighed og efter Middel-
tal har man ikke kunnet regne en Persons Forflegning
dagligt ringere end til 8 Sk., formedelt Levnetsmidler,
nes høie Priser i den forløbne Tid; under lavere Pri-
ser bliver den mindre kostbar.

Arbeidet i Huset er især: Uldskrupning, Uldkradsning, Uldspind paa skotske Svingerokker, Hør- og Blaar-spind, Strømpestrikning; en fuld Arbeidsfør kan der- ved fortjene dagligt fra 9 til 12 a 14 Sk.; en halv Arbeidsfør fra 3 til 7 Sk.; en Bamsør, Apoplektisk o. d. l. fra 1 til 4 Sk. Ulden forarbeides for Guldhu- set imod Betaling; Hør og Blaar m. v. for Fattigvæ- senets Regning.

Naar Forslegningen koster dagligt for hver Person 8 Sk., og da man beregner for Huus, Varme, Klæ- deslid 3 Sk. dagligt, sees letteligen, at hidtil have ikkun- saa kunnet fortjene mere, end for dem er beregnet Hu- set til Indtægt; nogle have dog fortjent mere, og en- hver af dem har faaet Overskuddet udbetalt ved Udbladel- sen. Det første fulde Aar, fra hvilket man har kunnet gjøre Beregning, gaaer fra 1 Juli 1800 til 1 Juli 1801. I den Tid bleve inddømte i Huset paa kortere eller længere Tid, (ikke under 4 Uger):

Mandsfolk	133
Fruentimmer	306
Barn under 15 Aar	17
	i alt 456

Deres Arbeids-Fortjeneste var i Aarets Løb 821 R. 18 S.
Udgifter til deres Forslegning 1837 R. 29 S.

Man maa herved bemærke, at de fleste, som ind- dømmes, ere Betlere, og de fleste af disse igjen gamle eller

eller svage Folk. I et Forbedringshuus for andre Forbrydere, hvor de fleste, som inddømmes, ere fuldt Arbeidsføre, maa Arbeids-For tjenesten i det Hele kunne være langt større.

Det er nu paa 3die Aar, siden Indretningen her begyndte, og den har i alle Dele svaret til sit Niemed, og bekræfter Efterretningerne om det philadelphiske Forbedringshuus, efter hvilket dette saa meget muligt er formet.

Den Reenlighed, Arbeidsomhed, Orden og Taus-
hed, som henhører til denne Indretnings Grundvæsen,
kan overholdes, og er her overholdt, og disse ere vist
nok de bedste og blideste Forbedringsmidler. Sindige
Formaninger, og, naar disse ikke frugte, eensomt Fæng-
sel, udrette langt meer end den Skjælden, de Hug og Slag,
som ved Tugt- og Forbedringshuuse ellers ere sædvanlige.
Man har erfaret ved Samtaler med een og anden, som
har været i Fattigvæsenets Tvangshuus, og forhen i
Stadens almindelige Forbedringshuus, at meget meer
frygtes det første end det sidste; thi det er dem haardt
at savne Brændeviin, Tobak, Caffe og Sladder, og at
være satte paa eensformig, skøndt nærsom og sund Epise,
isteden for i det almindelige Forbedringshuus at faae
deres Penge i Hænder, og at kunne kjøbe derfor, hvad
de ville, hvilket sædvanligen er mere det, der pirrer,
end det, der nærer. Man har bemærket, at det een-
som

somme Fængsel, kjøndt de der Indsluttede have bedre Værelse og bedre Leie end de fleste ere vant til hos dem selv, er blot formedelst Kjedsomheden dem frygteligere end smertende corporlig Straf; de meest Ustyrlige ere ved eensomt Fængsel i nogen Tid blevne rolige, og have besqvenmet sig til Orden.

Overalt er man forvisset om, at ingen er gaaet ud fra Fattigvæsenets Ivangshuus forværret, men alle rensede, og under god Behandling saameget øvede i Orden og Arbeidsomhed, som i saadan Tid var muligt.

Naar man kan forbinde physisk god Behandling med Straffe-Indretninger, uden at disse Indretninger dog blive behagelige; og naar man tillige kan gjøre Straffetiden til Forbedringstid baade i physisk og moralsk Forstand, da syldesgjøres tillige baade Retsfærdighedens Krav og oplyst Mennekketjærligheds Pligt.

I øvrigt indeholdes de væsentligste Grundsætninger og Piemed i den 130 § af Planen for Kjøbenhavns Fattigvæsens Indretning*), sammenlignet med Reglementet for denne Indretning, som er indført i No. 8 af Efterretninger fra det Kjøbenhavnske Fattigvæsen, S. 116 : 128.

Forgivninger.

Under 16 d. M. er, igjennem det danske Cancellie, udsærdiget et Rescript til Stiftamtmanden over Ni.

*) See Collegial-Tidenden for 1799, S. 435 : 36.

Ribe Stift, af følgende Indhold. Eftersom Stiftamtmanden i Skrivelse til det danske Cancellie har andraget, at der udenfor Ribe Byes Nørreport, befindes en Veistrækning af omtrent 1400 Alen, bekjendt under det Navn Veilen, paa hvis Istandsættelse og Forbedring der ofte forgjæves er gjort Forsøg, indtil der nu endeligen er tilveiebragt en vel ophøiet, bred og med Gruus belagt Veil, i hvilken Anledning Stiftamtmanden har foreslaaet efterfølgende Poster, som Reglement til Veiens Bedligeholdelse, nemlig;

- 1) at alt Haandarbeide skal bestrides af Byens Casse;
- 2) At Byens Borgere og Indvaanere, som holde Heste og Vogne, skulle forrette hver aarligen en Dags Kjørseil til Veien, efter Kämnerens foranstaltende Tilsigelse 2 Dage forud;
- 3) Kämneren haver Tilsyn med Kjørsterne, og Kjørsvendene rette sig efter hans Ordre;
- 4) Hvis Veien i overordentlige Tilfælde bliver usædvanligen beskadiget, forrettes de flere behøvende Kjørster efter rigtig Omgang;
- 5) Den som driver Avlsbrug og ikke holder Heste, men leier disse til Arbeidet, bør alligevel sende en velbespandt Vogn, eller i dets Sted betale 1 Rdlr. for hver Dags pligtige Kjørseil efter Omgang;
- 6) Den, som efter Tilsigelse udebliver, betaler 1 Rdlr., som, naar Tilsigelsen er bevilist, udpantes i Mangel af mindelig Betaling, og

7) Tilfigelsen begynder det første Aar med Byens 1ste Kvarteer og gaaer derfra til 2det, 3die og 4de, som er det sidste, men siden begynder samme ved den, Tilfigelsen Aaret forhen hørte op ved;

saa vil Hs. Majestæt, i Anledning af denne Forstillings og General-Bei-Commissionens derover afgivne Betænkning, have ovennævnte Puncter approberet, som et interim's Reglement, saalænge indtil Hovedlandbeveies nye Anlæg, i Folge Bei-Forordningen af 13 Decbr. 1793 der paa Stedet foretages for den almindelige Beikassens Regning og derefter Inddelingen, for bestandigt, stæer efter Forordningens Forfæst. End videre vil Hs. Majestæt i Henseende til Stiftamtmandens i foromnævnte Skrivelse gjorte Forslag, til at forebygge at ikke de, ved den omhandlede nye Bei, anlagte 2 Planteskoler, samt de ved Siden af Beien plantede Træer, skulle, enten af Vanartighed eller Egennytte, oprives, afbrækkes eller beskadiges, allernaadigst have fastsat: at, hvis nogen afhugger eller forsætligt beskadiger enten de ved meerbemældte Bei efter Øvrighedens Foranstaltninger anlagte eller anlæggende Planteskoler, eller deres Indhegninger, eller de deraf gjorte Udplantninger af Træer paa Siderne af Beien, skal de Skyldige lide den Straf, som Høgn's-Forordningen af 29 Octbr. 1794 § 22 bestemmer, med efterfølgende Forandring og Tilfølg: først at Børn strax ved første Forseelse skal tugtes med

med Riis i Politiets Overværelse, og dernæst, at den, som for Politimesteren eller Kammieren angiver og beviser nogen af de benævnte Forbrydelser, skal derfor nyde en Belønning af 1 til 2 Rdlr. af Byens Casse.

Ved Resolution, af 9 d. M. har Hs. Majestæt allernaadigst befalet: at det Forbud, imod at sætte Riisgjerder imellem Bygningerne i de danske Kjøbstæder, hvilket indeholdes i Placaten af 3die September 1800, skal ogsaa strække sig til Tanggjerder, og at bemældte Placats Bestemmelser skal tjene til Regel, i Henseende til dette Slags Hegns Afstæffelse.

Denne allerhøieste Befaling er ved Placat fra det danske Cancellie, under 20 d. M., bekendtgjort.

(Fortsættelse af Planen til Fattigvæsenets Indretning og Bestyrelse paa Landet &c.)

§ 6. Af saadanne Fattige paaligger det ethvert Sognedistrict, i Almindelighed, kun at forsørge dem, som ere Districtets egne. Til disse henregnes: alle de, som der paa Stedet ere fødte og opdragne, eller, skjøndt tilforn andensteds hjemmehørende, i fulde 3 Aar have opholdt sig i Districtet, og paa lovlig Maade ernæret sig i samme.

§ 7. Dog, dersom nogen Fremmed har nedsat sig i Sognedistrictet, med vis Udsigt til, i samme at kunne

ernære sig, men siden, ved tilfældende Uheld, er bleven trængende; da bør Districtet antage sig ham til Forsørgelse, uagtet han ikke der har opholdt sig i 3 fulde Aar.

§ 8. Det samme gælder og, om f. Ex. den Fattiges Tilstand kræver øieblikkelig Hjælp; om han ikke beviisligen har opholdt sig saalænge paa noget andet Sted i de danske Stater, at han der burde forsynes; om hans Fødested ei kan opdages; o. s. v.

§ 9. Men, i alle saadanne Tilfælde, bør Amtets øvrige Fattigdistricter forholdsmaessigen bidrage til Omkostningerne paa den Fattiges Forsørgelse i det District, hvor han saaledes er bleven antagen.

§ 10. Ligeledes bør og hele Amtet komme det Sognedistrict til Hjælp, som ved overordentlige Omstændigheder, eller indtrufne Uheld, for en Tid maatte blive sat ud af Stand til at forsyne dets egne Fattige.

III. De Trængendes Inddeeling i Classer efter deres forskjellige Trang.

§ 11. De Fattige, som antages til Understøtning, inddeles i 3 Classer: Til 1ste Klasse henhøre alle saa gamle og syge, eller paa Helbred, Førlighed, Sandser og Forstand saaledes svækkede, at de aldeles intet, eller kun saare lidt, kunne fortjene til Livets første Nødvendigheder. Til 2den Klasse henhøre Børn, som ere fader- og moderløse, eller hvis Forældres Forstand, Helbred eller Gæder ere saaledes beskaftede, at

Bør-

Børnenes Opfostring og Opdragelse ikke til dem bør betroes. Til 3die Klasse henhøre saadanne Familier eller enkelte Personer, som formedelt Svagelighed, mange Børn, tiltagende Alder, eller andre saadanne Harsager ikke ere i Stand til at fortjene saa meget, som behøves til deres, eller deres Børns, nødtørstige Underholdning.

§ 12. De Fattige af 1ste Klasse, som mangle al anden Understøttelse, forsynes:

- a. med Føde, ved at omdeles paa de i Byerne i Sognet boende Gaardmænd og Jordbrugere, saaledes at hver af disse, efter Omgang, dagligen forserger een eller flere saadanne Fattige, med Mad og Drikke, der tilbringes dem, som ere saa gamle og svage, at de ikke selv kunne hente det hos Vedkommende;
- b. med de nødvendige Klæder, hvilke forstafses for Sognedistrictets Fattigkasses Regning;
- c. med Huuslye og Varme, ved at indtinges til Huse paa dertil bequemme Steder, mod Betaling af samme Kasse;
- d. med Pleie i Sygdoms Tilfælde, hvilken de, hos hvem de Fattige ere til Huse, opmuntres til at forstasse, eller som paa andet Maade, for bemældte Kasses Regning, tilveiebringes.

§ 13. De til 2den Klasse henhørende Børn besørger Sogne-Commissionen indtingede i et eller andet Huus til Opfostring og Opdragelse. Fosterlønnen betales,

les, enten af Sognets Fattigkasse, med Penge, eller umiddelbar af Sognemændene, med Fødevarer, eftersom Accord bedst og billigst kan træffes. Og har da Sognes Commissionen bestandigt Tilsyn med Pleiesforældrene, at de tilbørligen opfylde deres Pligter mod Børnene.

§ 14. Den 3die Classes Fattige understøttes saaledes, at de ikke lide Mangel paa det Nødtørstige, hvorved dem kunde gives Anledning til Betlerie; men at det derhos gøres dem nødvendigt, selv at arbejde for deres Underholdning, saa meget som de formaae. For disses Understøtning sørges altsaa, ved efter Muelighed at forhjælpe dem til noget med deres Kræfter passende Arbejde, og, naar dette ei kan tilstrække, ved anden Hjælp, hvilken Hjælp dog ikke i Almindelighed bør gives i Penge, men i Fødevarer, Brændsel, Klæder, o. s. v. som anvises dem hos Sognets Beboere, eller for Districtets Fattigkasses Regning anskaffes.

IV. Om Fattiges Antagelse til at forsyrges i vedkommende District.

§ 15. Det paaligger Sognepræsten, hvem Omhu for de Trængende nærmest er betroet, med Nøagtighed og Iver at sørge for disses Understøttelse, i Overeensstemmelse med Anordningerne; desaaarsag bør enhver, som holder sig berettiget til Sognedistrictets Forsorg, henvende sig til Stedets Sognepræst.

§ 16. Sognepræsten afhører enhver sig mældende
Fatt.

Fattig, og optegner: a) den Fattiges Navn, Alder og Helbred; b) hvorlænge han har opholdt sig i Sognet, og hos hvem; c) om han tilforn har behovet eller faaet Understøttelse; d) hans Trang og Aarsagen dertil; e) om han selv kan fortjene noget, og til alle Tider forskaffe sig Arbejde; f) om han ved Afstøgt, godgjørende Venner, eller paa anden Maade har nogen Underholdning; g) hvormeget han kunde behøve, og hvori han ønsker, at denne Understøttelse maatte bestaae; o. s. v.

§ 17. Resultatet af denne Understøttelse, tilliges med den Interims-Forsørgelse, som Præsten har anseet nødvendig til at afhjælpe den Fattiges sieblikkelige Trang, og derfor strax tildeelt denne, bekjendtgjøres Sogns-Commissionens øvrige Lemmer ved den første derpaa holdende Forsamling, for derefter at kunne antage sig den Fattige til stadig Understøtning, og at bestemme hans Forsørgelsesmaade.

§ 18. Befindes det, at nogen, som bør antages til Forsørgelse i Districtet, har Slægtninge eller Venner paa andet Sted, af hvilke han kunde vente nogen Hjælp i sin trængende Forsatning, hvis han henflyttede til disse; da kan det, efter Afhandling med det derværende Fattigvæsens Bestyrere, tilstedes ham at oppebære den Penge-Understøttelse, ham i sit eget District tilskjendes, uagtet han opholder sig uden for samme.

§ 19. Begjærer nogen af Sognedistrictets Fattige

rige fri Kuur og Pleie for sig eller sine i Sygdoms Tilfælde, eller Præsten paa anden Maade erfarer, at han eller de dertil ere trængende, og derhos skjønner, at Lægens Hjælp er fornøden, da sender han den Syge til Lægen, om han er i den Tilstand, at han selv kan gaae eller føres derhen; Lægen undersøger da Sygdommens Bestaafenhed, anordner det Fornødne, og meddeler Præsten skriftlig Underretning om og naar den Syge skal komme til ham igjen, samt om noget særdeles ved hans Diæt, Pleie og Forhold bør iagttages, paa det at dermed kan have Indseende.

§ 20. Er den Syge ikke i den Tilstand, at han selv kan gaae til Lægen eller føres til ham, da sender Præsten et for Fattigkassens Regning leiet Bud, om ingen anden sikker Leilighed skulde gives, til Lægen med et Brev, hvori han, saa nøiagtigt som mueligt, beskriver den Syges Tilstand. Finder da Lægen, at hans personlige Nærværelse er nødvendig, da mælder han Præsten i sit Gjensvar, til hvad Tid han seer sig i Stand til at besøge den Syge, for nærmere at kunne anordne det Fornødne.

§ 21. Præsten bør, ved at indfinde sig hos den Syge, holde Die med, om Lægens Forskrifter efterkommes, og om Lægemidlerne vedbørligen bruges; erkyn-
dige sig om Sygdommens Tilstand og Gang, for at kunne gjøre Lægen opmærksom derpaa; og opmuntre til
Reen-

Reenlighed, frist Lust, Afholdenhed fra skadelig Mad og Drikke o. s. v., i hvilke Henseender han søger, efter de ham af Lægen givne almindelige Forskrifter, at træffe de fornødne Foranstaltninger. (Fortsættelsen følger.)

Ved Reskript, af 23 d. M., til Stiftamtmanden og Biskoppen over Sjællands Stift, er det fastsat: at Præste-Korntienden af det under Fogedbyegaards Gods hørende tiendepligtige Hartkorn i Fogedbye Sogn, 132 Edr. 1 Skpe. 2 Fdk. 1 Alb., maa henlægges til den residerende Kapellan i Fogedbye, men Sognepræsten til St. Peders Kirke i Næstved fremdeles beholde Præste-Korntienden af Fogedbye Sogns øvrige tiendepligtige Hartkorn, 149 Edr. 3 Skpr. 1 Fdk. 1 Alb.

Under 20 April d. A. er, igjennem den holsteenske Regjering i Glückstadt, udfærdiget en Foranstaltning angaaende Fremtids-Indretningen af Fødsels- Copulations- Confirmations- og Dødsfalds-Beviser, hvis Indhold er: at, da Hs. Majestæt har bragt i Erfaring, at der med Årstallene i disse Beviser undertiden foretages Forsælsninger, paalægges det samtlige Provster og Præster i Hertugdømmet Holsteen, Hertsabet Pinneberg og Grevskabet Ranzau, at de i Fremtiden, ved Udstedelser og Udfærdigelser af disse Beviser, skulle antegne Års- og Dags-Tallene paa en dobbelt Maade,

deels

deels med Zifferer, deels ogsaa med udtryffeligen tilføjet Bogstavskrift.

Blandet Efterretning.

Den 16 Juli d. A. er Landmaaler M. Nasmussen besejlet at tiltræde den, under 2 Januar d. A., nedsatte Commission til at taxere og beregne det Tab og den Skade, som Eierne af de til Kanalen i Thyen grændsende Grunde have lidt ved Kanalens Anlæg m. v., i afgangne Stift-Landinspecteur Bergs Sted.

Befordringer.

Under det danske Cancellie: Den 23 Juli er Cand. Theol. G. S. Schönau, hidtil Lærer ved Latin-Skolen i Viborg, confirmeret til Sognepræst for Øster Sænde Menighed i Ribe Stift; Cand. Theol. J. H. Saabye ligeledes til personel Kapellan for Errindløv og Delstrup Menigheder i Lolland; Cand. Theol. A. D. Lund, ligesaa til personel Kapellan for Overhaldens Præstegjæld i Trondhjems Stift.

Under det tydske Cancellie: Den 16 Juli er J. G. Clausen beskikket til adjungeret og succederende Inspector og Regnskabsfører ved Tugt- og Værkhuset i Glückstadt.

Under Generalitetet: Den 16 Juli, er Stabs-Capitain v. Seyer beskikket til Compagnie-Chef; char. Capitain v. Winckler til Stabs-Capitain; Sec. Lieut. v. Dorschæus til Prem. Lieutenant, og Fændrik v. Høst til Sec. Lieutenant, samtlige i Marine-Corpsen. Dessinateur ved Ingenieur-Corpsen, H. v. Hoff, bemaadet med Fændriks Charakter af Infanteriet.